

Taikus judėjimas už gyvosios gamtos išsaugojimą VŠĮ „Girių inspekcija“

Kodas 306625563, Didlaukio g. 42-8, LT-08330 Vilnius, tel. +37067934089, el.paštas: giriuinspekcija@gmail.com
LT487189900010700257

PASTABOS IR PASIŪLYMAI

2026-04-01

Vilnius

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

Valstybinei miškų tarnybai

Nacionalinei žemės tarnybai prie Aplinkos ministerijos

Valstybės įmonei Registrų centrui

Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komitetui

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO

„DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2010 M. SPALIO 13 D. NUTARIMO NR. 1460 „DĖL LIETUVOS ERDVINĖS INFORMACIJOS INFRASTRUKTŪROS ERDVINIŲ DUOMENŲ TEMŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO“ PROJEKTO

VŠĮ „Girių inspekcija“, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos pateiktą derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. spalio 13 d. nutarimo Nr. 1460 „Dėl Lietuvos erdvinės informacijos infrastruktūros erdvinių duomenų temų patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą¹, pateiktą TAIS sistemoje su galimybe teikti pastabas iki š.m. balandžio 1 d., (toliau – Projektas), teikia šias pastabas ir pasiūlymus.

Projektu siekiama atnaujinti erdvinių duomenų rinkinių sąrašą ir pagerinti jų prieinamumą, tačiau siūlomi pakeitimai gali turėti reikšmingą poveikį šiuo metu naudojamų aplinkos duomenų prieinamumui ir tęstinumui, ypač miškų ir biologinės įvairovės srityje.

Atsižvelgiant į tai, kad erdvinių duomenų prieinamumas yra esminė sąlyga užtikrinti visuomenės dalyvavimą, aplinkosaugos kontrolę ir tinkamą Europos Sąjungos teisės įgyvendinimą, teikiame žemiau išdėstytas pastabas.

1. Dėl erdvinių duomenų prieinamumo ir išsaugojimo

Projektu siekiama užtikrinti erdvinių duomenų rinkinių pasiekiamumą Lietuvos erdvinės informacijos portale, tačiau siūlomi pakeitimai kelia riziką, kad dalis duomenų, šiuo metu naudojamų sprendimų

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/7dd1f470281211f1aed4e578f20c50cc>

vertinimui ir pažeidimų identifikavimui, gali būti išbraukti iš sąrašo, pervadinti ar faktiškai nustoti būti prieinami.

Atkreipiame dėmesį, kad šiuo metu geoportal.lt portale skelbiami ir praktikoje naudojami duomenų sluoksniai, tokie kaip:

- Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių 2011–2014 m. inventorizacija,
- kertinės miško buveinės,

yra reikšmingi visuomenės, nevyriausybinių organizacijų ir institucijų veikloje, ypač vertinant galimą poveikį biologinei įvairovei ir vykdant aplinkosaugos kontrolę.

Tačiau:

- dalis šių duomenų prieinami tik peržiūros režimu (be atsiuntimo galimybės),
- nėra aiškiai apibrėžtas jų statusas (patvirtinti / referenciniai / kt.),
- nėra garantijų dėl jų ilgalaikio prieinamumo.

2. Dėl galimo duomenų pašalinimo

Atsižvelgiant į tai, kad Projektu siekiama atnaujinti erdvinių duomenų rinkinių sąrašą, prašome aiškiai nurodyti:

- Ar Projektu numatomas šiuo metu geoportal.lt portale skelbiamų sluoksnių pašalinimas?
- Ar numatomas jų pervadinimas, konsolidavimas ar perkėlimas į kitus duomenų rinkinius?
- Kokie kriterijai taikomi sprendžiant, kurie duomenų rinkiniai laikomi „neaktualiais“ ar „netvarkomais“?

Ypač prašome patikslinti dėl šių sluoksnių:

- Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių (2011–2014 m. inventorizacija) (1 pav.),
- kertinių miško buveinių (sluoksnio „Miškų inventorizacija ir genetiniai ištekliai“ dalis, 2 pav.).

3. Siūlymai dėl duomenų išsaugojimo ir viešumo

Prašome nustatyti, kad:

- Šie duomenų sluoksniai nebūtų pašalinti iš geoportal.lt portale ar iš erdvinių duomenų rinkinių sąrašo be:
 - viešo informavimo,
 - aiškaus ir motyvuoto teisinio pagrindimo.
- Būtų užtikrintas:
 - jų nuolatinis viešas prieinamumas,
 - galimybė atsisųsti duomenis (ne tik peržiūrėti),
 - aiškų jų statuso apibrėžimas.

3. Institucijos būtų įpareigos:
 - iš anksto informuoti visuomenę apie planuojamus duomenų pakeitimus ar šalinimą,
 - pateikti pagrįstą paaiškinimą dėl tokių sprendimų.
-

4. Teisinis pagrindimas (ES teisė ir tarptautiniai įsipareigojimai)

Erdvinių duomenų apie aplinką prieinamumas kyla iš tarptautinių ir Europos Sąjungos teisės aktų.

Pagal Orhuso konvenciją² valstybė privalo užtikrinti visuomenės teisę gauti aplinkos informaciją ir aktyviai ją skelbti. Ši pareiga apima ne tik formalų prieinamumą, bet ir realią galimybę naudotis duomenimis.

Pagal Buveinių direktyvos³ 6 straipsnio 3 dalį būtina užtikrinti tinkamą poveikio saugomoms buveinėms vertinimą, kuris praktiškai neįmanomas be prieinamų duomenų apie buveinių buvimą, įskaitant inventorizuotas, bet dar nepatvirtintas buveines.

Pagal INSPIRE direktyvą⁴ valstybės narės privalo užtikrinti erdvinių duomenų prieinamumą, sąveikumą ir pakartotinį naudojimą. Pats Projektas numato siekį gerinti duomenų prieinamumą, todėl duomenų pašalinimas ar jų prieigos ribojimas prieštarautų šiam tikslui.

Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad duomenų pašalinimas ar jų prieinamumo ribojimas gali kelti neatitiktis šiems teisės aktams riziką, ypač kai kalbama apie biologinės įvairovės duomenis.

5. Dėl naujų sluoksnių sukūrimo

Šiuo metu vertingiausi miškai (sengirės, potencialios sengirės, seni medynai) nėra aiškiai ir sistemiškai pateikiami viešuose erdvinuose duomenyse, nors jų identifikavimas ir atvaizdavimas būtų techniškai įmanomas ir nesukeltų neproporcingų kaštų. Tai sudaro situaciją, kai vertingiausi miškai nėra identifikuojami sprendimų priėmimo metu.

Papildomai pažymėtina, kad:

- sengirės, potencialios sengirės ir seni medynai yra neatsikuriantys arba ypač lėtai atsikuriantys gamtinė vertybė, kurios praradimas yra negrįžtamas per žmogaus gyvenimo trukmę;
 - Lietuvos miškų amžiaus struktūra išlieka nepalanki sengirių formavimuisi (vidutinis medynų amžius apie 54 metus), todėl 130 metų ir vyresni medynai yra itin ribotas ir saugotinas išteklius;
 - šiuose medynuose formuojasi arba jau yra susiformavę natūralūs procesai ir buveinės, kurios yra svarbios pagal Buveinių direktyva saugomoms rūšims ir buveinėms;
- be aiškių ir viešai prieinamų erdvinių duomenų apie šiuos plotus taip pat apsunkinamas visuomenės teisės gauti aplinkos informaciją įgyvendinimas ir erdvinių duomenų prieinamumas.

² <https://unece.org/environment-policy/public-participation/aarhus-convention/text>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:31992L0043>

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32007L0002>

Šių sluoksnių sukūrimas ir viešinimas yra skubus, nes vertingiausi miškai gali būti prarasti dar iki tol, kol bus pilnai įgyvendinti nauji teisinio reguliavimo pakeitimai, numatyti naujajame Miškų įstatymo projekte (pavyzdžiui, pirmykščių miškų reglamentavimas), ir tai nėra teorinė rizika. Praktikoje jau stebėtos situacijos, kai vertingos buveinės ir seni medynai buvo kertami iki jiems pradendant taikyti realias apsaugos priemones.

Atsižvelgiant į tai ir vadovaujantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo⁵ 191 straipsnyje įtvirtintu atsargumo principu, siūlome numatyti pareigą institucijoms sukurti ir viešai skelbti šiuos erdvinių duomenų sluoksnius:

- pirmykščių miškų,
- sengirų ir potencialių sengirų,
- 130 metų ir vyresnių medynų.

Tokie sluoksniai yra būtini siekiant:

- užtikrinti realų biologinės įvairovės apsaugos įgyvendinimą;
- sudaryti galimybes visuomenei ir institucijoms laiku identifikuoti vertingiausias teritorijas.

Plačiau šių sluoksnių būtinybė ir jų ryšys su miškų apsaugos reguliavimu yra pagrįsti 2026-03-24 VšĮ „Girių inspekcija“ Aplinkos apsaugos komitetui pateiktose pastabose dėl Lietuvos Respublikos miškų įstatymo projekto⁶.

Pagarbiai,

VšĮ „GIRIŲ INSPEKCIJA“ savanoriai

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>

⁶ 2026 03 24 VšĮ „Girių inspekcija“ PASTABOS DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MIŠKŲ ĮSTATYMO NR. I-671 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3933 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS IŠVADOS DĖL JO <https://giriuinspekcija.lt/teisekura/>

Priedai:

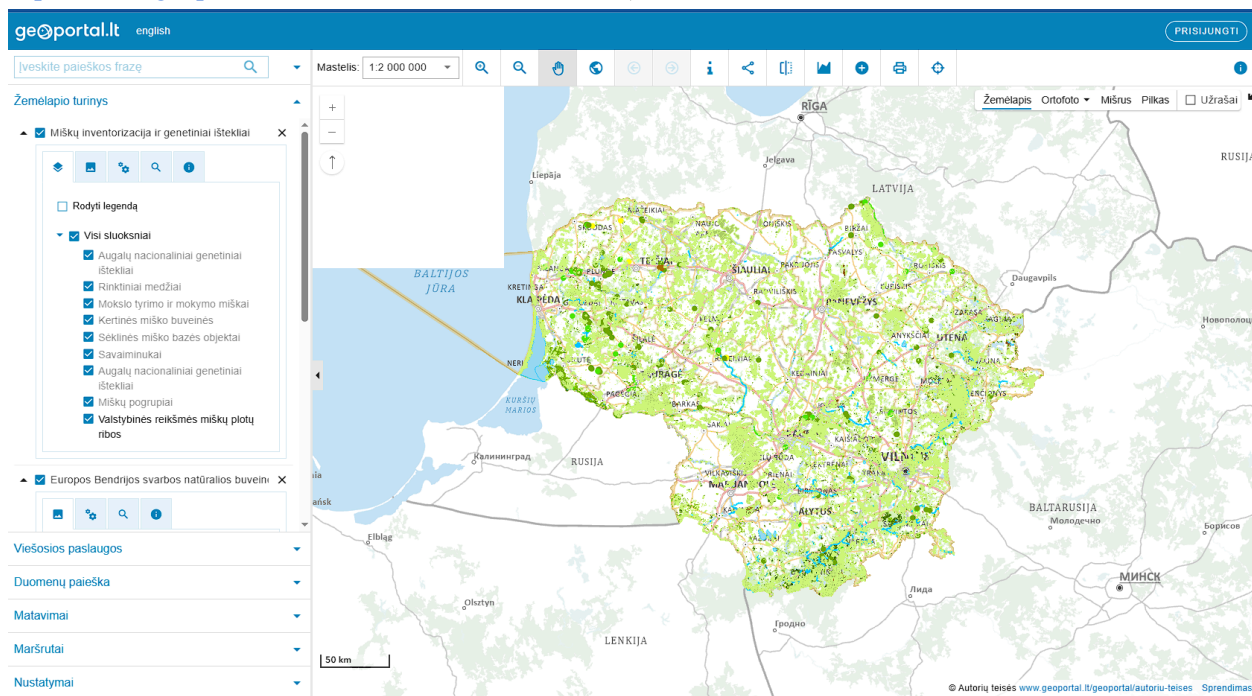
  Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės 2011–2014 m.

Revizijos data: 2015-02-18 Atnaujinaamas: neatnaujinaama Duomenų teikėjas: Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija Vertinimas: 3.6 / vertino: 35

Santrauka: Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės 2011–2014 m. Lietuvoje nustatytos 53 tipų buveinės, įrašytos į Gamtos buveinių, laukinės augalijos ir gyvūnijos direktyvą (92/43/EEB, Buveinių direktyva). Pagal tipus išskirtos smėtynų, vandenų, pievų, pelkių, ąšių ir atodangų bei miškų buveinės. Nurodomos buveinių pagrindinės savybės. Duomenys apie EB svarbos natūralias buveines Lietuvoje surinkti Aplinkos ministerijai įgyvendinant projektą „EB svarbos natūralių buveinių inventorizavimas, palankios apsaugos būklės kriterijų nustatymas ir monitoringo sistemos sukūrimas“, kuris baigtas 2015 metais. Daugiau informacijos: <https://am.lrv.lt/t/veiktos-sritys-1/gamtos-apsauga/saugomos-teritorijos-ir-krastovaizdis-zeldynai/gyvendinti-projektai/eb-svarbos-naturaliu-buveiniu-inventorizavimas-palankios-apsaugos-bukles-kriteriju-nustatymas-ir-monitoringo-sistemos-sukurimas/>.

Teikėjas Metaduomenys Metaduomenys XML Palyginti Užsakyti Ieškoti panašių

1 pav. Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių (2011–2014 m. inventorizacija) (šaltinis - <https://www.geoportal.lt/>, žiūrėta 2026 balandžio 1 d.)

2 pav. Kertinių miško buveinių sluoksnis (šaltinis - <https://www.geoportal.lt/>, žiūrėta 2026 balandžio 1 d.)